

Original Article

Prevalence of Academic Burnout and Its Related Factors among Nursing Student in Tehran Shahid Beheshti University of Medical Sciences, 2015, (Iran)

Zohre Aghajari¹ , Mehrnaz Ahmadi² , Fariba Borhani^{3*}

¹Student Research Committee, Faculty of Nursing & Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

²Student Research Committee, Faculty of Nursing & Midwifery, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

³Department of Medical Surgical Nursing, Medical Ethics & Law Research Center, Faculty of Nursing & Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

*Corresponding Author:
Fariba Borhani;
Department of Medical Surgical Nursing, Medical Ethics & Law Research Center, Faculty of Nursing & Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Email:
faribaborhani@msn.com

Received: 17 Nov, 2019
Accepted: 7 Aug, 2019

Abstract

Background and Objectives: Academic burnout is defined as a feeling of insufficiency and mental fatigue, which students show against chronic stress due to lack of resources to support themselves. This study aimed to determine the academic burnout and its related factors in nursing students of Shahid Beheshti University of Medical Sciences.

Methods: In this descriptive cross-sectional study, 223 nursing students of Tehran Shahid Beheshti University of Medical Sciences were selected by quota and convenience sampling and entered the study. Data collection tools included demographic characteristics and academic questionnaires and Breslo Academic Burnout Inventory. Data were analyzed using independent t-test, one-way ANOVA, Pearson correlation coefficient, and multivariate stepwise linear regression tests.

Results: In this study, the majority of students (71.3%) reported moderate academic burnout. Marital status, age, GPA, interest in the academic discipline, employment status, and academic semester, were the factors related to the the students' academic burnout. Entering the main and underlying variables into stepwise linear regression model indicated that interest in the academic discipline before entering the university and GPA, are predictor of the academic burnout, that these variables could predict 13% of the changes in academic burnout.

Conclusion: Given the significant role of the interest in the field of education in the incidence of academic burnout among nursing students, identifying those who are interested at the time of students' admission and providing solutions that can be effective in introducing and promoting the real status of the nursing profession in terms of professional, spiritual, and material, is of high importance in increasing the the public interest in this field of study.

Keywords: Burnout; Psychological; Students; Nursing; Tehran; Iran.

DOI: 10.29252/qums.13.8.50

شیوع فرسودگی تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران، سال ۱۳۹۴

زهره آقاجری^۱، مهرناز احمدی^۲، فریبا برهانی^{۳*}

چکیده

زمینه و هدف: فرسودگی تحصیلی تحت عنوان احساس بی‌کفایتی و خستگی ذهنی که دانشجویان در مقابل استرس مزمن ناشی از فقدان منابع لازم جهت حمایت از خود نشان می‌دهند، تعریف می‌شود. این مطالعه با هدف تعیین فرسودگی تحصیلی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و عوامل مرتبط با آن انجام شد.

روش بررسی: در این پژوهش توصیفی - تحلیلی از نوع مقطعی، ۲۲۳ دانشجوی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران به روش سهمیه‌ای و نمونه‌گیری در دسترس، انتخاب و وارد مطالعه شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه جمعیت‌شناختی، تحصیلی و سیاهه فرسودگی تحصیلی برسو بود. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های تی مستقل، واریانس یک‌طرفه، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی به شیوه گام‌به‌گام آنالیز شدند.

یافته‌ها: در این مطالعه، اکثریت دانشجویان (۷۱/۳٪)، فرسودگی تحصیلی متوسطی را گزارش کردند. تأهل، سن، معدل، علاقه به رشته، اشتغال و ترم تحصیلی از عوامل مرتبط با فرسودگی تحصیلی دانشجویان بود. با وارد شدن متغیرهای اصلی و زمینه‌ای به مدل رگرسیون خطی به روش گام‌به‌گام، علاقه دانشجویان به رشته تحصیلی قبل از ورود به دانشگاه و نمره معدل، تبیین‌کننده فرسودگی تحصیلی شناخته شدند که این متغیرها توانستند ۱۳٪ از تغییرات فرسودگی تحصیلی را پیش‌بینی کنند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نقش بارز علاقه به رشته تحصیلی در بروز فرسودگی تحصیلی دانشجویان پرستاری، شناسایی افراد علاقمند در هنگام جذب دانشجویان و ارائه راهکارهایی که بتواند در معرفی و ارتقای جایگاه واقعی رشته پرستاری از نظر حرفه‌ای، معنوی و مادی مؤثر واقع شود در افزایش اقبال عمومی به این رشته بسیار حایز اهمیت خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: فرسودگی؛ روان‌شناختی؛ دانشجویان، پرستاری؛ تهران، ایران.

^۱کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

^۲کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.

^۳گروه پرستاری داخلی - جراحی، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

*نویسنده مسئول مکاتبات:

فریبا برهانی؛ گروه پرستاری داخلی - جراحی، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

آدرس پست الکترونیکی:

faribaborhani@msn.com

تاریخ دریافت: ۹۷/۸/۲۶

تاریخ پذیرش: ۹۸/۵/۱۶

لطفاً به این مقاله به صورت زیر استناد نمایید:

Aghajari Z, Ahmadi M, Borhani F. Prevalence of academic burnout and its related factors among nursing student in Tehran Shahid Beheshti University of Medical Sciences, 2015, (Iran). Qom Univ Med Sci J 2019;13(8):1-4. [Full Text in Persian]

مقدمه

با توجه به اینکه حضور در دانشگاه برای بسیاری از دانشجویان، تجربه‌های خوشایندی به همراه دارد، ولی برای برخی از آنان فعالیت‌های تحصیلی منجر به فرسودگی می‌شود. بدیهی است که فرسودگی تحصیلی می‌تواند تأثیرات منفی از لحاظ بهزیستی ذهنی، روان‌شناختی و جسمانی برای دانشجویان به همراه داشته باشد (۱).

در روانشناسی، واژه فرسودگی به سندرم چندعاملی متشکل از خستگی هیجانی، مسخ شخصیت و کاهش حس کفایت فردی اطلاق می‌گردد (۲). همچنین خستگی هیجانی به احساس زیر فشار قرار گرفتن و از میان رفتن منابع عاطفی و هیجانی در فرد، مسخ شخصیت و نگرش بدبینانه فرد نسبت به مددجویش، کاهش احساس کفایت فردی و کم شدن احساس شایستگی در انجام وظیفه شخصی و احساس نارضایتی از دستاوردهای شغلی خود اشاره دارد (۳،۴). در حال حاضر، فرسودگی به‌عنوان یک معضل بهداشتی عمومی مورد توجه است؛ چراکه علاوه بر عوارض اقتصادی - اجتماعی، سلامت جسمی و روانی افراد را نیز به‌مخاطره می‌اندازد (۵).

فرسودگی، ابتدا در مشاغل مطرح شد که در تعامل مستقیم با مردم بوده و ارائه خدمات می‌کردند و بر رابطه بین ارائه‌کننده و متقاضی خدمات تأکید داشت (۶). امروزه، این متغیر به موقعیت‌ها و بافت‌های آموزشی گسترش پیدا کرده که از آن با عنوان فرسودگی تحصیلی نام برده می‌شود (۷). فرسودگی تحصیلی تحت عنوان احساس خستگی به دلیل تقاضاها و الزامات تحصیل، داشتن یک حس بدبینانه و بی‌علاقگی نسبت به مطالب و تکالیف درسی، همچنین احساس پیشرفت شخصی ضعیف در امور درسی و تحصیلی تعریف می‌شود (۸). به‌عبارت‌دیگر، فرسودگی تحصیلی احساس بی‌کفایتی و خستگی ذهنی است که دانشجویان در مقابل استرس مزمن ناشی از فقدان منابع لازم برای انجام دادن وظایف و تکالیف محوله از خود نشان می‌دهند (۹).

مطالعات پیشین، سطح فرسودگی دانشجویان را متوسط رو به بالا گزارش داده‌اند (۹-۱۱)، که این فرسودگی در طول دوره تحصیل روند افزایشی داشته است (۱۲). نتایج مطالعه Rudman و Gustavsson (سال ۲۰۱۲) نشان داد میزان فرسودگی تحصیلی در

دانشجویان پرستاری سوئدی طی دوره تحصیل، رشد ۱۰ درصدی داشته که علاوه بر کاهش تعامل تحصیلی، بر عملکرد شغلی آینده آنان نیز تأثیر داشته است (۱۳). همچنین مشخص گردید فرسودگی تحصیلی با افسردگی، کیفیت عملکرد تحصیلی پایین، احساس یکنواختی، خودکم‌بینی و راهبردهای بازدارنده موفقیت، رابطه مثبت و با تعامل تحصیلی و اعتمادبه‌نفس، رابطه منفی دارد (۹). Duran و همکاران (سال ۲۰۰۶) نیز به این نتیجه دست یافتند که بین استرس ادراک‌شده با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان اسپانیایی، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد (۱۴).

براساس مطالعات انجام‌شده، فرسودگی تحصیلی طیف وسیعی از علائم و عوارض از عملکرد ضعیف تحصیلی مانند عدم اشتیاق به مطالب درسی و حضور مستمر در کلاس‌های درس، غیبت‌های مکرر، عدم مشارکت در فعالیت‌های کلاسی و ناتوانی در فراگیری مطالب درسی و حتی ترک تحصیل تا عوارض جسمی - روانی (مانند سردرد، درد شکم، اختلال در خواب، تغذیه و تحرک جسمانی، احساس ترس و افسردگی، سوء مصرف الکل، مواد مخدر و ...) را دربرمی‌گیرد (۳،۱۳) (۱۷-۱۵). آموزش و یادگیری، تجربه‌ای پراسترس است، به‌خصوص در رشته پرستاری که دانشجویان این رشته علاوه بر استرس آموزش نظری با عوامل استرس‌زای متعدد دیگری از جمله تجربیات بالینی ناخوشایند، مشاهده مرگ و میر بیماران، همچنین درد و رنج مردم، ترس از اشتباه بر بالین بیمار، برخورد با انواع بیماری‌های خطرناک و واگیر، تذکر مری در حضور بیمار، نیاز به فراگیری دانش و مهارت‌های متعدد جهت نقش‌های مختلف و گسترده مواجه می‌شوند (۲۰-۱۸). استرس به‌طور پایدار نیز از عوامل اصلی بروز فرسودگی است (۱۰).

در حال حاضر یکی از عوامل اصلی کمبود پرستار در دنیا، نرخ بالای فرسایش در پرستاران و دانشجویان پرستاری بوده که با استرس و فرسودگی در آنان ارتباط دارد. امروزه، این مقوله توجه ویژه‌ای را در پژوهش‌ها به خود اختصاص داده (۱۲) و شناسایی متغیرهای پیش‌بینی‌کننده فرسودگی یکی از موضوعات اساسی در این عرصه است. از آنجاکه دانشجویان رشته پرستاری به‌واسطه ماهیت رشته، نیازمندی‌ها و حساسیت‌های ویژه آن در معرض خطر بروز فرسودگی تحصیلی قرار دارند؛ لذا مطالعه حاضر جهت

ابزار این مطالعه متشکل از فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی و سیاهه فرسودگی تحصیلی برسو بود که توسط شرکت‌کنندگان قبل از شروع کلاس درس و یا در محیط‌های بالینی طی زمان فراغت دانشجویان، با کسب اجازه از اساتید و مربیان مربوطه، با حضور پژوهشگر و ارائه توضیحات لازم تکمیل گردید. فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی شامل: متغیرهایی مانند سن، جنس، محل سکونت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال و اطلاعات تحصیلی از جمله ترم تحصیلی، سهمیه پذیرش کنکور و معدل کل ترم‌های گذشته بود. سیاهه فرسودگی تحصیلی توسط Bersow و همکاران در سال ۱۹۹۷ ساخته شد که سه حیطه فرسودگی تحصیلی (خستگی تحصیلی، بی‌علاقگی تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی) را می‌سنجد. سیاهه مذکور ۱۵ ماده دارد و با روش درجه‌بندی لیکرت ۵ درجه‌ای (از کاملاً مخالف (نمره ۱) تا کاملاً موافق (نمره ۵)) درجه‌بندی شده است و خستگی تحصیلی (۵ گویه)، بی‌علاقگی تحصیلی (۴ گویه) و ناکارآمدی تحصیلی (۶ گویه) را شامل می‌شود. همچنین با توجه به اینکه از مقیاس کارآمدی تحصیلی (جملات مثبت) برای حیطه اخیر استفاده شده است؛ عبارات این حیطه به صورت معکوس نمره‌گذاری شده‌اند. پایایی سیاهه را سازندگان آن به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۸۲ و ۰/۷۵ برای سه حیطه فرسودگی تحصیلی محاسبه کردند. نعیمی و همکاران در سال ۱۳۸۸ پایایی سیاهه را جهت خستگی تحصیلی، ۰/۷۹؛ بی‌علاقگی تحصیلی، ۰/۸۲ و برای ناکارآمدی تحصیلی، ۰/۷۵ محاسبه کردند (۱۶). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای نمره کل فرسودگی تحصیلی، ۰/۷۵ و برای سه حیطه خستگی تحصیلی، بی‌علاقگی تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی به ترتیب ۰/۷۱، ۰/۷۵ و ۰/۷۰ محاسبه شد.

از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین ± انحراف معیار) جهت بررسی شاخص‌ها و تعیین مشخصات نمونه پژوهش استفاده شد.

داده‌ها به کمک نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۲، ضریب همبستگی پیرسون (جهت بررسی ارتباط بین فرسودگی تحصیلی و برخی متغیرهای جمعیت‌شناختی)، آزمون تی مستقل، آنالیز واریانس یک‌طرفه (برای مقایسه فرسودگی تحصیلی به تفکیک عوامل جمعیت‌شناختی) و مدل رگرسیون خطی چندگانه به شیوه

بررسی فرسودگی تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان رشته پرستاری صورت گرفت؛ بنابراین تا زمانی که بهزیستی جسمی - روانی و بهبود عملکرد دانش‌آموزان و دانشجویان از دغدغه نظام آموزشی است، فهم چگونگی پیدایش و رشد فرسودگی تحصیلی، ارزش انجام پژوهش‌های بیشتری را دارد.

روش بررسی

این پژوهش به روش توصیفی - تحلیلی از نوع مقطعی بر روی ۲۲۳ دانشجوی کارشناسی پرستاری مشغول به تحصیل در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۳ انجام شد. در ادامه، پس از محاسبه تعداد کل دانشجویان کارشناسی پرستاری ترم ۲ به بالا به تفکیک ترم تحصیلی از اداره آموزش دانشکده، با استفاده از تناسب و حجم نمونه به دست آمده از فرمول آماری زیر:

$$n = \frac{\left(Z_{1-\frac{\alpha}{2}} + Z_{1-\beta} \right)^2}{\left(\frac{1}{2} \ln \frac{1+r}{1-r} \right)^2} + 3$$

حجم نمونه براساس ضریب همبستگی (۰/۱۹-) به دست آمده از مطالعه نعیمی و همکاران (سال ۲۰۰۹) (۱۶)، توان ۰/۸۰ و خطای ۰/۰۵، حدود ۲۲۱ نفر تعیین گردید. سپس تعداد نمونه جهت هر ترم تحصیلی مشخص و در هر طبقه، از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. دلیل عدم انتخاب دانشجویان ترم یک، مواجهه کمتر با شرایط فرسایش‌زای تحصیلی، همچنین درگیری کمتر با تکالیف و ملزومات تحصیلی بود. این مطالعه توسط کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی (با کد: IR.SBMU.PHNM.1949.997) به تصویب رسید و تمام دانشجویان، رضایت کتبی و شفاهی خود را جهت شرکت در مطالعه اعلام کردند.

معیارهای ورود به مطالعه عبارت بودند از: دارا بودن ملیت ایرانی، عدم ابتلا به مشکلات روانی نیازمند به درمان طی ۶ ماه گذشته، مشکلات جسمی شدید و مزمن یا معلولیت، تجربه استرس عمده اخیر مانند فوت عزیزان، طلاق و ... براساس اظهارات فردی. دانشجویان مهمان نیز از مطالعه خارج شدند.

۶/۶٪ بیکار، ۳۱/۸٪ دارای شغل مرتبط با رشته و ۳/۶٪ شغل غیرمرتبط با رشته پرستاری داشتند. میانگین سن شرکت کنندگان، ۲۱/۹±۲/۴ سال و میانگین معدل آن‌ها ۱۵/۷±۱/۳ برآورد شد. میانگین نمره فرسودگی تحصیلی دانشجویان مورد بررسی، ۴۴/۲ بود که ۲۴ نفر (۱۷/۹٪)، ۱۵۹ نفر (۷۱/۳٪) و ۲۴ نفر (۱۰/۸٪) به ترتیب دچار فرسودگی تحصیلی پایین، متوسط و بالا بودند.

ضریب همبستگی پیرسون؛ همبستگی قوی، مثبت و معنی‌داری را بین فرسودگی تحصیلی و حیطه‌های آن نشان داد. بی‌علاقگی تحصیلی، بیشترین همبستگی و ناکارآمدی تحصیلی، کمترین همبستگی را با فرسودگی تحصیلی داشت. بین حیطه‌های فرسودگی تحصیلی نیز همبستگی مثبت و معنی‌داری مشاهده گردید (جدول شماره ۱).

گام به گام (جهت تعیین عوامل پیشگویی کننده فرسودگی تحصیلی در دانشجویان پرستاری) تجزیه و تحلیل شدند. سطح معنی‌داری، ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در این مطالعه، ۲۲۳ دانشجوی کارشناسی پرستاری شامل: ۱۲۲ (۵۴/۷٪) زن و ۱۰۱ (۴۵/۳٪) مرد شرکت داشتند. ۱۶/۶٪ در ترم دو، ۱۱/۷٪ در ترم سه، ۱۵/۲٪ در ترم چهار، ۱۷٪ در ترم پنج، ۱۷/۹٪ در ترم شش، ۹٪ در ترم هفت و ۱۲/۶٪ در ترم هشت مشغول به تحصیل بودند. ۹۹/۱٪ آن‌ها در سهمیه سراسری پذیرش شده و ۵۸/۷٪ با علاقه متوسط و ۲۲٪ با علاقه کم وارد رشته پرستاری شده بودند. ۵۷/۸٪ با خانواده و مابقی بیشتر در خوابگاه زندگی می‌کردند. ۸۸/۸٪ مجرد و بقیه متأهل بودند.

جدول شماره ۱: میانگین±انحراف معیار، نتایج همبستگی بین فرسودگی تحصیلی و حیطه‌های آن در دانشجویان پرستاری دانشگاه شهید بهشتی تهران

ضرایب همبستگی		آماره توصیفی		حیطه‌های فرسودگی تحصیلی
ناکارآمدی تحصیلی	بی‌علاقگی تحصیلی	خستگی تحصیلی	میانگین ± انحراف معیار	
r (pvalue)	r (pvalue)	r (pvalue)		
-	-	۱	۱۵/۴±۶/۱	خستگی تحصیلی
-	۱	۰/۶۴ (<۰/۰۰۱)	۱۲/۴±۳/۷	بی‌علاقگی تحصیلی
۱	۰/۳۹ (<۰/۰۰۱)	۰/۳۳ (<۰/۰۰۱)	۱۶/۴±۲	ناکارآمدی تحصیلی
۰/۷۲ (<۰/۰۰۱)	۰/۸۴ (<۰/۰۰۱)	۰/۸۲ (<۰/۰۰۱)	۴۴/۹±۲/۴	نمره کل فرسودگی تحصیلی

معکوس و معنی‌داری وجود داشت، همچنین بین سن و ناکارآمدی تحصیلی، ارتباط معنی‌داری دیده نشد. هرچند شایان ذکر است که همبستگی مشاهده شده، همبستگی قوی نبوده و در تمامی موارد ضریب همبستگی زیر ۰/۵ به دست آمد (جدول شماره ۲).

پیش از انجام تحلیل رگرسیون، روابط بین متغیرهای پژوهش از طریق آزمون‌های تی مستقل، آنالیز واریانس یک‌طرفه و ماتریکس همبستگی بررسی شد. نتایج مربوط به این تحلیل در جدول شماره ۲ و ۳ آمده است.

براساس نتایج مربوط به همبستگی، بین سن، معدل و میزان علاقه دانشجویان با فرسودگی تحصیلی و زیرمقیاس‌های آن، رابطه

جدول شماره ۲: همبستگی بین نمره کل و حیطه‌های فرسودگی تحصیلی با سن، معدل و میزان علاقه دانشجویان پرستاری

حیطه‌ها	سن	معدل	میزان علاقه
	r (pvalue)	r (pvalue)	r (pvalue)
خستگی تحصیلی	-۰/۲۴ (<۰/۰۰۱)	-۰/۲۳ (<۰/۰۰۱)	-۰/۱۷ (<۰/۰۰۹)
بی‌علاقگی تحصیلی	-۰/۲۰ (<۰/۰۰۲)	-۰/۲۲ (<۰/۰۰۱)	-۰/۲۷ (<۰/۰۰۱)
ناکارآمدی تحصیلی	۰/۰۴ (<۰/۰۰۴)	-۰/۲۰ (<۰/۰۰۲)	-۰/۱۸ (<۰/۰۰۶)
نمره کل فرسودگی تحصیلی	-۰/۱۶ (<۰/۰۰۱)	-۰/۲۸ (<۰/۰۰۱)	-۰/۲۶ (<۰/۰۰۱)

آزمون آنالیز واریانس یک طرفه بین محل سکونت مختلف دانشجویان نیز اختلاف معنی داری را در نمره کل و حیطه‌های فرسودگی تحصیل نشان نداد؛ اما در نتایج این آزمون بین سطوح مختلف علاقه دانشجویان به رشته تحصیلی در نمره کل فرسودگی تحصیلی و تمام حیطه‌های آن، اختلاف معنی داری مشاهده گردید (جدول شماره ۳). براساس نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه، افراد دارای شغل غیرمرتبط با رشته پرستاری، در مقایسه با افراد دارای شغل مرتبط یا بیکار، فرسودگی بیشتری را تجربه کرده و این اختلاف در حیطه ناکارآمدی نیز معنی دار بود ($p=0/006$). نتایج این آزمون‌ها در جدول شماره ۳ آمده است.

در بررسی فرسودگی تحصیلی به تفکیک عوامل جمعیت‌شناختی براساس آزمون تی مستقل، بین فرسودگی تحصیلی زن و مرد در نمره کل و حیطه‌های آن اختلاف معنی داری وجود نداشت؛ اما از نظر وضعیت تأهل بین افراد مجرد و متأهل، اختلاف آماری معنی داری در نمره کل فرسودگی تحصیلی ($p=0/02$)، حیطه‌های خستگی ($p=0/006$) و بی‌علاقگی تحصیلی ($p=0/003$) دیده شد؛ به گونه‌ای که افراد مجرد فرسودگی تحصیلی بیشتری در مقایسه با افراد متأهل تجربه کرده بودند. همچنین براساس آزمون تی مستقل، در مقایسه ترم‌های تحصیلی مشخص گردید دانشجویان ترم‌های بالاتر فرسودگی بیشتری را در حیطه بی‌علاقگی تحصیلی ($p=0/04$) داشته‌اند.

جدول شماره ۳: مقایسه فرسودگی تحصیلی برحسب ویژگی‌های دموگرافیک دانشجویان پرستاری

متغیرها	تعداد	خستگی تحصیلی میانگین \pm انحراف معیار	بی‌علاقگی تحصیلی میانگین \pm انحراف معیار	ناکارآمدی تحصیلی میانگین \pm انحراف معیار	نمره کل فرسودگی تحصیلی میانگین \pm انحراف معیار
جنس*	زن	۱۲۲	۱۵/۲ \pm ۴/۱	۱۱/۹ \pm ۳/۷	۱۵/۹ \pm ۳/۴
	مرد	۱۰۱	۱۶ \pm ۴	۱۲/۷ \pm ۳/۶	۱۶/۶ \pm ۴/۶
	pvalue		۰/۱	۰/۱	۰/۰۸
تأهل*	مجرد	۱۹۸	۱۵/۷ \pm ۴	۱۲/۵ \pm ۳/۶	۱۶/۲ \pm ۳/۴
	متأهل	۲۵	۱۳/۵ \pm ۳/۷	۱۲/۲ \pm ۳/۶	۱۶/۴ \pm ۷/۲
	pvalue		۰/۰۰۶	۰/۰۰۳	۰/۰۹
ترم تحصیلی	≤ 5	۱۳۵	۱۵/۵ \pm ۴/۴	۱۱/۹۲ \pm ۳/۸	۱۶/۱ \pm ۳/۵
	> 5	۸۸	۱۵/۷ \pm ۳/۵	۱۲/۹۴ \pm ۳/۴	۱۶/۵ \pm ۴/۶
	pvalue		۰/۰۷	۰/۰۴	۰/۰۴
میزان علاقه	کم	۴۹	۱۷ \pm ۳/۵	۱۴/۲ \pm ۳/۴	۱۷/۴ \pm ۳/۸
	متوسط	۱۳۲	۱۵/۳ \pm ۴/۱	۱۲ \pm ۳/۴	۱۶/۱ \pm ۴/۲
	زیاد	۴۲	۱۴/۸ \pm ۴	۱۱ \pm ۴	۱۵/۱ \pm ۳/۴
pvalue		۰/۰۲	$< 0/001$	۰/۰۱	$< 0/001$
نحوه سکونت	خوابگاه	۸۹	۱۵/۹ \pm ۳/۹	۱۲/۸ \pm ۳/۶	۱۷ \pm ۴/۴
	شخصی	۵	۶/۴ \pm ۵/۳	۱۳ \pm ۶/۲	۱۶/۴ \pm ۷/۶
	با خانواده	۱۲۹	۱۵/۷ \pm ۴/۱	۱۱/۹ \pm ۳/۶	۱۵/۷ \pm ۳/۴
pvalue		۰/۰۷	۰/۱	۰/۰۶	۰/۰۳
وضعیت اشتغال	بیکار	۱۴۴	۱۵/۵ \pm ۴	۱۲/۴ \pm ۳/۵	۱۶/۲ \pm ۳/۱
	شغل مرتبط	۷۱	۱۵/۶ \pm ۳/۹	۱۲ \pm ۳/۹	۱۵/۷ \pm ۳/۸
	شغل غیرمرتبط	۸	۱۷/۱ \pm ۶/۲	۱۳/۱ \pm ۵/۴	۲۰/۵ \pm ۱۱/۶
pvalue		۰/۰۵	۰/۰۶	۰/۰۰۶	۰/۰۱

رگرسیون، معدل دانشجویان با بتای استاندارد معادل $0/252-$ ، نقش منفی و بیشترین سهم را در پیش‌بینی تغییرات فرسودگی تحصیلی این دانشجویان داشت. میزان علاقه‌مندی دانشجویان با بتای استاندارد معادل $0/232-$ نیز نقش منفی و مؤثری در وضعیت فرسودگی تحصیلی این دانشجویان داشت. درنهایت، این مدل نشان داد به ازای هر بار کاهش معدل درسی دانشجویان، فرسودگی تحصیلی به میزان $1/8-$ افزایش می‌یابد. همچنین فرسودگی تحصیلی در دانشجویانی که علاقه بیشتری به تحصیل داشتند در مقایسه با آن‌هایی که سطح علاقه‌شان متوسط و یا کمتر بود؛ $3/4-$ بار کمتر گزارش شد (جدول شماره ۴).

نتایج رگرسیون چندگانه گام‌به‌گام (Stepwise Regression) نشان داد در مدل نخست، معدل دانشجویان بیشترین نقش را در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی این دانشجویان داشته است. همچنین ضریب همبستگی این متغیر با فرسودگی تحصیلی، $0/28$ بود و این متغیر توانست 7% از فرسودگی تحصیلی این دانشجویان را پیش‌بینی کند. در مدل دوم نیز پس از معدل دانشجویان، میزان علاقه‌مندی دانشجویان وارد معادله شد. ضریب همبستگی این دو متغیر با فرسودگی تحصیلی، $0/36$ بود و این دو متغیر توانستند 13% از تغییرات فرسودگی تحصیلی این دانشجویان را پیش‌بینی کنند. ورود میزان علاقه‌مندی دانشجویان توانست حدود 6% توان پیش‌بینی را افزایش دهد. با قبول ترتیب ورود متغیرها در مدل دوم

جدول شماره ۴: خلاصه تحلیل رگرسیون خطی چندگانه فرسودگی تحصیلی با عوامل جمعیت‌شناختی

متغیر وابسته	خلاصه مدل	متغیر پیش‌بینی‌کننده	B	SE	β	t	p
فرسودگی تحصیلی	$R=0/36$ $R^2=0/13$	عدد ثابت	$79/9$	$7/3$	-	$10/9$	$<0/001$
	$Adj.R^2=0/12$ $F=16/71$	معدل دانشجویان	$-1/8$	$0/46$	$-0/25$	$-3/9$	$<0/001$
	$df1=2$ $df2=220$ $p<0/001$	علاقه به رشته تحصیلی	$-3/4$	$0/93$	$-0/23$	$-3/6$	$<0/001$

بحث

این مطالعه با هدف تعیین فرسودگی تحصیلی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران و عوامل مرتبط با آن انجام شد. نتایج نشان داد میانگین نمره فرسودگی تحصیلی دانشجویان مورد بررسی در حد متوسط بوده و تقریباً 11% فرسودگی تحصیلی بالا و $71/3\%$ فرسودگی تحصیلی متوسطی را گزارش کردند. این یافته‌ها با نتایج مطالعات مشابه همخوانی داشت (۲۲،۲۱،۱۱،۱). نتایج مطالعات Da Silva و همکاران و Tomaschewski-Barlem و همکاران (سال ۲۰۱۴) در برزیل نشان داد دانشجویان پرستاری، فرسودگی تحصیلی کمتری داشته‌اند که با یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی نداشت (۲۴،۲۳). این امر می‌تواند ناشی از تفاوت در ابزار مورد استفاده و یا نشان‌دهنده برخورداری از شرایط نسبتاً بهتر دانشجویان پرستاری در کشور برزیل باشد؛ لذا واکاوی سیستم آموزش پرستاری،

موقعیت حرفه‌ای و جایگاه اجتماعی این رشته و حرفه در چنین کشورهایی در مقایسه با ایران، برای نتیجه‌گیری بهتر توصیه می‌گردد، اما آنچه بدیهی است این است که دانشجویان پرستاری به دلیل ماهیت رشته، تعداد زیادی واحد عملی و کارآموزی را همزمان با واحدهای نظری می‌گذرانند که در نتیجه، تکالیف زیاد از یک‌سو و مواجهه با شرایط پراسترس بالین از سوی دیگر می‌تواند احساس خستگی، بی‌علاقگی و ناکارآمدی را در دانشجویان افزایش داده و چنانچه منابع حمایتی کافی وجود نداشته باشد استرس شدیدی را به دانشجویان تحمیل کند که طبعاً فرسودگی تحصیلی را در آن‌ها در برخواهد داشت (۲۵،۱۶). در بررسی فرسودگی تحصیلی به تفکیک عوامل جمعیت‌شناختی، یافته‌ها نشان داد دانشجویان مجرد، فرسودگی بیشتری را در مقایسه با دانشجویان متأهل تجربه می‌کنند.

شاید دلیل آن این باشد که افراد متأهل در مسیر مشخص تری از فرآیند زندگی خود قرار دارند و با شرایط روحی مساعدتری نسبت به افراد مجرد در مسیر تحصیل خود فعالیت می‌کنند. همچنین در مطالعه حاضر، میانگین نمره فرسودگی تحصیلی با سن رابطه معکوس داشت و با افزایش سن، فرسودگی تحصیلی کاهش می‌یافت که با نتایج مطالعه شریف‌شاد و همکاران (سال ۲۰۱۷) همخوانی داشت (۲۱). با این حال، نتایج بعضی از مطالعات حاکی از عدم ارتباط سن با فرسودگی تحصیلی است (۲۶، ۲۲، ۹)، که علت این موضوع می‌تواند به دلیل قرار داشتن دانشجویان در یک طیف سنی در این مطالعات باشد. در پژوهشی دیگر بر روی دانشجویان رشته داروسازی، نتایج نشان داد دانشجویان با سن بالاتر از فرسودگی بیشتری برخوردار بوده‌اند (۲۷). این تفاوت با نتایج مطالعه حاضر را شاید بتوان به ماهیت رشته نسبت داد.

در پژوهش حاضر، اختلاف معنی‌داری در هیچ‌یک از حیطه‌های فرسودگی تحصیلی بین دختران و پسران مشاهده نشد که این نتایج با یافته‌های مطالعه شریفی‌فرد و همکاران (سال ۱۳۹۳) (۹) و شریف‌شاد و همکاران (سال ۱۳۹۶) (۲۱) و Akansel و همکاران (سال ۲۰۱۲) (۲۶) همسو بود. همچنین در زمینه تأثیر جنسیت بر فرسودگی تحصیلی، نتایج متناقضی در بین مطالعات به چشم می‌خورد. در بعضی تحقیقات، شیوع فرسودگی تحصیلی در بین دانشجویان پسر بیشتر بوده است (۲۹، ۲۸) و برخی دیگر نیز بیان داشتند دانشجویان دختر، فرسودگی تحصیلی بیشتری را تجربه کرده‌اند (۱۴). با توجه به انجام این مطالعات در سال‌های پیشین، شاید دلیل عدم تفاوت بین فرسودگی تحصیلی دختران و پسران در مطالعات جدیدتر را بتوان به این مسئله نسبت داد که امروزه دختران و پسران تقریباً به عملکردهای مشابهی در زمینه تحصیلی و شغلی دست یافته‌اند.

در مطالعه حاضر دانشجویان در ترم‌های بالاتر، فرسودگی تحصیلی بیشتری را تجربه کردند و این فرسودگی در حیطه بی‌علاقگی تحصیلی، معنی‌دار بود. این یافته با نتایج مطالعات شریفی‌فرد و همکاران (سال ۱۳۹۳) (۹) و El-Masry و همکاران (سال ۲۰۱۳) همخوانی داشت (۳۰)، و علت آن را می‌توان این‌گونه توجیه کرد که با ورود به ترم‌های بالاتر و تخصصی شدن دروس، همچنین ورود دانشجویان به عرصه، حجم کاری آنان

افزایش یافته و ارتباط مستقیم با بیماران و افزایش سطح مسئولیت‌ها، فرسودگی بیشتری را برای این قشر به همراه داشته است. از سوی دیگر، نگرانی در مورد آینده با ورود به ترم‌های بالاتر، نمود بیشتری پیدا می‌کند که خود منجر به بروز استرس در دانشجویان شده و فرسودگی بیشتری را بر آنان تحمیل می‌کند (۳۰، ۹). نتایج مطالعه در زمینه اشتغال نشان داد افرادی که شغل غیرمرتبط با رشته پرستاری دارند در مقایسه با کسانی که شغل مرتبط دارند یا بیکار هستند فرسودگی بیشتری را تجربه کرده که این اختلاف در حیطه ناکارآمدی معنی‌دار بود. مطالعه شریفی‌فرد و همکاران (سال ۱۳۹۳) نیز نشان داد دانشجویانی که در زمینه تحصیلی خود مشغول به کار بوده‌اند فرسودگی کمتری را در قیاس با سایر دانشجویان تجربه کرده‌اند (۹)، این یافته با نتایج مطالعه حاضر همخوانی داشت. بنابراین اشتغال به حرفه پرستاری در دانشجویان پرستاری باعث می‌گردد دانشجویان تجربه عملی کسب کنند که در ارتقای مهارت‌های بالینی، به طبع آن ارتقای توانایی قضاوت بالینی و تصمیم‌گیری‌های بالینی در دانشجویان مؤثر بوده و خود منجر به افزایش اعتمادبه‌نفس، عملکرد بهتر تحصیلی و شغلی شده و فرسودگی تحصیلی کمتری را در دانشجویان به همراه خواهد داشت؛ درحالی‌که اشتغال به مشاغل غیرمرتبط باعث دوری هرچه بیشتر از فضای تحصیلی و کاری پرستاری شده و احساس ناکارآمدی را در آن‌ها ارتقا می‌دهد.

در مطالعه حاضر، دانشجویانی که با خانواده خود زندگی می‌کردند دارای فرسودگی کمتری در مقایسه با سایر دانشجویان بودند، اما این اختلاف معنی‌دار نبود. این یافته با نتایج مطالعه کمال‌پور و همکاران (سال ۲۰۱۷) همخوانی داشت (۲۲). مطالعه شریفی‌فرد و همکاران در سال ۱۳۹۳ نشان داد دانشجویانی که در منزل پدری سکونت دارند در مقایسه با کسانی که در منزل شخصی ساکن هستند فرسودگی کمتری را در بُعد ناکارآمدی تجربه می‌کنند (۹). حیدری و همکاران (سال ۱۳۹۰) نیز بیان داشتند دانشجویان غیربومی نسبت به دانشجویان بومی، فرسودگی تحصیلی بیشتری را تجربه می‌کنند (۳۱). شاید بتوان عدم معنی‌داری این اختلاف را در مطالعه حاضر به تفاوت در محیط‌های پژوهش نسبت داد و اینکه معمولاً دانشجویان به دلیل اینکه سطح دانشگاه‌های تهران را در قیاس با سایر دانشگاه‌ها بالاتر می‌دانند، علاقه‌مند به تحصیل در

همچنین نتایج مطالعه Rania و همکاران (۲۰۱۴) نشان داد میزان علاقه‌مندی به رشته تحصیلی از عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی دانشجویان است (۳۹). در مطالعه میکائیلی و همکاران (سال ۱۳۹۲) که با هدف تعیین ارتباط فرسودگی تحصیلی و خودپنداری تحصیلی با عملکرد تحصیلی در دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی انجام شد، مشخص گردید بی‌علاقگی تحصیلی و خودپنداری تحصیلی از قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های عملکرد تحصیلی در این دانشجویان است (۳۲). بنابراین شاید بتوان از مجموع دو مطالعه فوق چنین نتیجه گرفت که علاقه به رشته تحصیلی با تأثیر بر عملکرد تحصیلی می‌تواند در فرسودگی تحصیلی دانشجویان در یک‌رشته خاص اثرگذار باشد. در مطالعه حاضر فقط میزان فرسودگی تحصیلی در دانشجویان پرستاری موردبررسی قرار گرفت، اما نتایج سایر مطالعات که به مقایسه میزان فرسودگی تحصیلی در رشته‌های مختلف علوم پزشکی پرداخته‌اند، نشان داد رشته تحصیلی می‌تواند از عوامل تأثیرگذار بر فرسودگی تحصیلی باشد. همچنین نتایج مطالعه شریف‌شاد و همکاران در قم نشان داد دانشجویان رشته بهداشت و پرستاری در مقایسه با سایر دانشجویان علوم پزشکی، فرسودگی تحصیلی بیشتری، به‌خصوص در ابعاد خستگی تحصیلی و بی‌علاقگی تحصیلی تجربه کرده‌اند (۲۲). شریفی‌فرد و همکاران نیز در مطالعه خود عنوان کردند دانشجویان هوشبری، ۳/۱۹ بار فرسودگی تحصیلی بیشتری نسبت به سایر رشته‌های علوم پزشکی را تجربه کرده‌اند (۹)؛ لذا ممکن است ارتباط علاقه به رشته تحصیلی با فرسودگی تحصیلی ریشه در ماهیت رشته تحصیلی، بارکاری، استرس‌های مربوط به مسئولیت‌ها، مسائل بین‌رشته‌ای و بین‌حرفه‌ای، وسعت اختیارات، آینده شغلی و جایگاه اجتماعی آن رشته و حرفه داشته باشد. عباس‌زاده و همکاران (سال ۱۳۹۱) در بررسی عوامل مؤثر در انتخاب رشته پرستاری دانشجویان این رشته دریافتند علاقه کمک به مردم از بیشترین تأثیر و عواملی همچون سابقه بستری و یا کاردرمانی، عدم موفقیت در سایر رشته‌ها و تشویق سایرین می‌تواند کمترین تأثیر را در انتخاب رشته پرستاری در دانشجویان داشته باشد (۴۰). برهانی و همکاران (سال ۱۳۸۹) در پژوهشی با هدف تعیین موانع کسب اخلاق حرفه‌ای، به این نتیجه دست یافتند که آگاهی ناکافی از اهداف حرفه پرستاری،

دانشگاه‌های شهر تهران بوده که این امر می‌تواند خاصیت حفاظتی درمقابل فرسودگی تحصیلی از این جهت داشته باشد. نتایج رگرسون، نشان‌دهنده قابلیت تبیین فرسودگی تحصیلی توسط متغیرهای معدل و علاقه دانشجویان به رشته پرستاری در هنگام انتخاب رشته بود. دانشجویان با معدل بالا در سطح پایین‌تری از لحاظ فرسودگی تحصیلی قرار داشتند که این یافته با نتایج مطالعه شریفی‌فرد و همکاران (سال ۱۳۹۳) (۹)، میکائیلی و همکاران (سال ۱۳۹۲) (۳۲) و Duru و همکاران (سال ۲۰۱۴) (۲) و حافظی و همکاران (سال ۱۳۸۶) (۳۳)، شریف‌شاد و همکاران (۱۳۹۶) (۲۱) و Yang و همکاران (سال ۲۰۱۶) (۳۴)، همخوانی داشت. نتایج این مطالعات نیز رابطه منفی و معنی‌داری بین فرسودگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی نشان داد. نتایج برخی تحقیقات مانند مطالعه رستمی و همکاران (سال ۱۳۹۳) مبنی بر عدم وجود رابطه معنی‌دار بین معدل و فرسودگی تحصیلی دانشجویان با نتایج مطالعه حاضر مغایرت داشت (۳۵). شاید بتوان علت این تفاوت را به بافت دانشگاه و رشته تحصیلی دانشجویان ارتباط داد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت دانشجوی فرسوده دچار احساس درماندگی، تحریک‌پذیری و ناامیدی است و نسبت به درس بی‌علاقه و بی‌انگیزه بوده و کمتر در فعالیت‌های کلاسی مشارکت دارد؛ لذا عملکرد تحصیلی ضعیف‌تری خواهد داشت. چنانچه نتایج مطالعات گذشته نیز نشان داده است فرسودگی تحصیلی می‌تواند کاهش عملکرد تحصیلی و افت معدل در دانشجویان را در پی داشته باشد؛ درحالی‌که دانشجویان با عملکرد تحصیلی بهتر، اعتمادبه‌نفس بیشتری داشته و توان بیشتری جهت رویارویی با مشکلات از خود نشان می‌دهند که نتیجه آن کاهش سطح فرسودگی تحصیلی است (۳۲، ۳۶، ۳۷). علاقه به رشته تحصیلی نیز در دانشجویان، یکی از معیارهای رضایت و موفقیت تحصیلی بوده که بسیاری از امور زندگی آنان را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد (۳۸). در مطالعه حاضر میزان علاقه‌مندی دانشجویان، نقش منفی و مؤثری در وضعیت فرسودگی تحصیلی دانشجویان پرستاری داشت و از عوامل پیش‌بینی‌کننده فرسودگی تحصیلی در این دانشجویان بود. این یافته با نتایج مطالعه کمال‌پور و همکاران (سال ۱۳۹۶) همخوانی داشت (۲۲).

نتیجه گیری

با توجه به نتایج این پژوهش مبنی بر تأثیر عوامل زمینه‌ای، همچون علاقه به رشته تحصیلی و معدل در فرسودگی تحصیلی دانشجویان پرستاری، اهتمام دانشکده‌ها به ارتقای کمیّت و کیفیت امکانات آموزشی، پژوهشی و گسترش شیوه‌های نوین آموزشی و دانشجوی محور در کنار مساعدت، راهنمایی و تعامل اساتید در محیطی امن و به دور از تحقیر و تهدید، توأم با حس اعتماد و احترام متقابل بین دانشجو و استاد می‌تواند نقش مؤثری در افزایش علاقه و رغبت دانشجویان به مطالب درسی و آموزشی داشته باشد. بی‌شک بازتاب این اقدامات در افزایش عملکرد تحصیلی، میل به ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر این رشته، پیشگیری و کاهش میزان فرسودگی تحصیلی دانشجویان طی دوره تحصیل و پس از اشتغال و در نهایت، ارائه خدمات حرفه‌ای با کیفیت نمود خواهد یافت. با توجه به نقش بارز علاقه به رشته تحصیلی در بروز فرسودگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی پرستاری، ارائه راهکارهایی که بتواند در معرفی و ارتقای جایگاه واقعی رشته پرستاری از نظر حرفه‌ای، معنوی و مادی مؤثر واقع شود، در افزایش اقبال عمومی به این رشته و حرفه بسیار حایز اهمیت است.

تشکر و قدردانی

پژوهش حاضر برگرفته از پایان‌نامه نویسنده اول مقاله مصوب دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی (به شماره ثبت ۷۳۴۹) می‌باشد و با حمایت مالی این دانشگاه صورت گرفته است؛ لذا نویسندگان برخود لازم می‌دانند از تمامی واحدهای دانشگاه مذکور و دانشجویان شرکت کننده در این پژوهش تشکر و قدردانی نمایند.

شرایط کاری سخت و نگاه نامناسب خانواده، سبب عدم انگیزه و بی‌علاقگی به این حرفه می‌شود (۴۱).

لذا به نظر می‌رسد علاوه بر سنجش بنیه علمی در گزینش دانشجویان برای رشته‌های مرتبط با علوم پزشکی، از جمله پرستاری که با سلامت انسان‌ها مرتبط است، معیارهای دیگری مانند بررسی توانمندی‌های جسمی، روانی، اخلاقی و علاقه، انگیزه و نگرش داوطلبان، باید مورد ارزیابی قرار گیرد تا مناسب‌ترین افراد به سوی این حرفه هدایت شوند. بدیهی است دانشجویان با انگیزه تحصیلی قوی‌تر، فعالیت‌های آموزشی بیشتری را می‌پذیرند، تکالیف درسی را به نحو بهتری انجام می‌دهند و در نتیجه موفقیت بیشتری را کسب خواهند کرد. به علاوه علاقه‌مندی به این حرفه یکی از پیش شرط‌های ارائه خدمات با کیفیت به مددجویان است.

از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به این مسئله اشاره کرد که همبستگی مشاهده شده بین فرسودگی تحصیلی و متغیرهای زمینه‌ای مورد بررسی، همبستگی ضعیفی بود و این متغیرها فقط توانستند ۱۳٪ از تغییرات فرسودگی تحصیلی دانشجویان پرستاری را پیش‌بینی کنند؛ لذا پیشنهاد می‌گردد مطالعات بیشتری با در نظر گرفتن سایر عوامل زمینه‌ای، همچنین عوامل مرتبط با آموزش دانشجویان، سنجش، نگرش و صلاحیت دانشجویان در رابطه با رشته پرستاری و بررسی روابط آن‌ها با فرسودگی تحصیلی انجام گیرد. علاوه بر این، در این مطالعه از شیوه نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد که تعمیم نتایج به جامعه باید با احتیاط صورت پذیرد که انجام مطالعات مشابه به شیوه تصادفی شاید نتایج متفاوت‌تری را ارائه دهد.

References:

1. Behrooz N, Shahni Yelaq M, Pourseyed SM. Relationship between perfectionism, perceived stress and social support with academic burnout. *Strategy Culture* 2013;5(20):83-102. [Full Text in Persian] Link
2. Duru E, Duru S, Balkis M. Analysis of relationships among burnout, academic achievement, and self-regulation. *Educ Sci: Theory Practice* 2014;14(4):1274-84. Link
3. Cecil J, McHale C, Hart J, Laidlaw A. Behaviour and burnout in medical students. *Med Educ Online* 2013;19:252099. PubMed

4. Zis P, Anagnostopoulos F, Sykioti P. Burnout in medical residents: a study based on the job demands-resources model. *Sci World J* 2014;2014:1-10. Link
5. Campos JA, Maroco J. Maslach Burnout inventory-student survey: Portugal-Brazil cross-cultural adaptation. *Rev Saude Publica* 2012;46(5):816-24. PubMed
6. David A. Examining the relationship of personality and burnout in college students: The role of academic motivation. *Educ Meas Eval Rev* 2010;1:90-104. Link
7. Bilge F, Dost MT, Cetin B. Factors affecting burnout and school engagement among high school students: study habits, self-Efficacy beliefs, and academic success. *Educ Sci: Theory Practice* 2014;14(5):1721-7. Link
8. Salmela-Aro K, Upadaya K. School burnout and engagement in the context of demands–resources model. *Br Educ Psychol* 2014;84(1):137-51. PubMed
9. Sharififard F, Nourozi K, Hosseini MA, Asayesh H, Nourozi M. Related factors with academic burnout in nursing and paramedics students of Qom University of Medical Sciences in 2014. *J Nurs Educ* 2014;3(3):59-68. [Full Text in Persian] Link
10. Hayati D, Ogbahi A, Ahangari H, Azizi Abarghuei M. Investigating the relationships between quality of learning experience's components and self-efficacy on academic burnout among students of Allamme Tabatabaei University of Tehran. *Educ Dev Jundishapur* 2012;3(4):18-29. [Full Text in Persian] Link
11. Marzooghi R, Heidari M, Heidari E. The Impact of Educational Justice on Students' Academic Burnout in the University of social welfare and rehabilitation science, Tehran, Iran. *Strides in Dev Med Educ* 2013;10(3):328-34. [Full Text in Persian] Link
12. Watson R, Deary I, Thompson D, Li G. A study of stress and burnout in nursing students in Hong Kong: a questionnaire survey. *Int J Nurs Stud* 2008;45(10):1534-42. PubMed
13. Rudman A, Gustavsson JP. Burnout during nursing education predicts lower occupational preparedness and future clinical performance: A longitudinal study. *Int J Nurs Stud* 2012;49(8):988-1001. PubMed
14. Duran A, Extremera N, Rey L, Fernandez-Berrocal P, Montalban FM. Predicting academic burnout and engagement in educational settings: Assessing the incremental validity of perceived emotional intelligence beyond perceived stress and general self-efficacy. *Psicothema* 2006;18:158-64. PubMed
15. Zhang Y, GanY, Cham H. Perfectionism, academic burnout and engagement among Chinese college students: A structural equation modeling analysis. *Pers Individ Dif* 2007;43(6):1529-40. Link
16. Naami A. The relationship between the quality of learning experiences and academic burnout graduate students Shahid Chamran. *J Psychol Stud* 2009;5(3):117-34. [Full Text in Persian] Link
17. Salmela-Aro K, Tolvanen A, Nurmi JE. Achievement strategies during university studies predict early career burnout and engagement. *J Vocat Behav* 2009;75(2):162-72. Link
18. Gibbons C, Dempster M, Moutray M. Stress, coping and satisfaction in nursing students. *J Adv Nurs* 2011;67(3):621-32. PubMed
19. Mohammadinia N, Rezaei M, Sameizadehtoosi T, Darban F. Assessing suicidal ideation frequency in medical students. *Q J Nurs Version* 2012;1(1):83-91. [Full Text in Persian] Link
20. Inanloo M, Baha R, Seyedfatemi N, Hosseini AF. Stress Coping Styles among Nursing Students. *Hayat* 2012;18(3):66-75. [Full Text in Persian] Link
21. Sharifshad F, Arsang Jang SH, Kheyrollahi F. Prevalence of academic burnout and its related factors among medical student in Qom. *Qom Univ Med Sci J* 2017;11(2):77-86. [Full Text in Persian] Link
22. Kamalpour S, Azizzadeh-Forouzi M, Tirgary B. A study of the relationship between resilience and academic burnout in nursing students. *Strides Dev Med Educa J (SDMEJ)* 2017;13(5):476-87. [Full Text in Persian] Link
23. da Silva RM, Goulart CT, Lopes LF, Serrano PM, Costa AL, de Azevedo Guido L. Hardy personality and burnout syndrome among nursing students in three Brazilian universities—an analytic study. *BMC Nurs* 2014;13(9). Link

24. Tomaszewski-Barlem JG, Lunardi VL, Lunardi GL, Barlem EL, Silveira RS, Vidal DA. Burnout syndrome among undergraduate nursing students at a public university. *Rev Lat-Am Enfermagem* 2014;22(6):934-41. PubMed
25. Charkhabi M, Azizi Abarghuei M, Hayati D. The association of academic burnout with self-efficacy and quality of learning experience among Iranian students. *Springerplus* 2013;2:677. PubMed
26. Akansel N, Tunc GC, Ozdemir A, Tugutlu Z. Assessment of burnout levels among working undergraduate nursing students in Turkey: Being a full time employee and student. *Int J Caring Sci* 2012;5(3):328-34. Link
27. Ried LD, Motycka C, Mobley C, Meldrum M. Comparing self-reported burnout of pharmacy students on the founding campus with those at distance campuses. *Am J Pharm Educ* 2006 15;70(5):114. PubMed
28. Yang HY, Farn CK. An investigation the factors affecting MIS student burnout in technical- vocational college. *Comput Human Behav* 2005;21(6):917-32. Link
29. Costa EF, Santos SA, Santos AT, Melo EV, Andrade TM. Burnout Syndrome and associated factors among medical students: a cross-sectional study. *Clinics* 2012;67(6):573-80. PubMed
30. El-Masry R, Ghreiz SM, Helal RM, Audeh AM, Shams T. Perceived stress and burnout among medical students during the clinical period of their education. *Ibnosina J Med Biomed Sci* 2013;5(4):179-88. Link
31. Heydari S, Maktabi GH. The Compare cultural intelligence, loneliness, burnout and mental health education graduate students, native and nonnative. *J Women Culture* 2011;3(9):45-57. [Full text In Persian] Link
32. Mikaeili N, Afrooz G, Gholiezhadeh L. The relationship of self-concept and academic burnout with academic performance of girl students. *J Sch Psychol* 2013;1(4):90-103. [Full Text in Persian] Link
33. Hafezi F, Ahadi H, Enayati MS, Najarian B. The causal relationship between challenge and hindrance stress, burnout, motivation to learn with performance in Ahwaz Islamic Azad University. *Knowl Res Appl Psychol* 2007;9(32):145-66. [Full Text in Persian] Link
34. Yang H, Chen J. Learning perfectionism and learning burnout in a primary school student sample: A test of a learningstress mediation model. *J Child Fam Stud* 2016;25(1):345-53. Link
35. Rostami Z, Abedi MR, Schaufeli WB, Ahmadi SA, Sadeghi AH. The Psychometric characteristics of maslach burnout inventory student survey: A study students of Isfahan University. *Zahedan J Res Med Sci* 2014;16(9):55-8. [Full Text in Persian] Link
36. Lee J, Puig A, Kim YB, Shin H, Lee JH, Lee SM. Academic burnout profiles in Korean adolescents. *Stress Health* 2010;26(5):404-16. Link
37. Aghajari Z, Loghmani L, Ilkhani M, Talebi A, Ashktorab T, Ahmadi M, et al. The relationship between quality of learning experiences and academic burnout among nursing students of Shahid Beheshti University of Medical Sciences in 2015. *Electron J General Med* 2018;15(6):1-10. Link
38. Gharehaghaji N, Mirahadi M. Evaluating motivation and interest in choosing career or higher education study among radiology students in Tabriz University of Medical Sciences. *Educa Dev Jundishapur* 2014;5(2):148-55. [Full Text in Persian] Link
39. Rania N, Siri A, Bagnasco A, Aleo G, Sasso L. Academic climate, well-being and academic performance in a university degree course. *J Nurs Manag* 2014;22(6):751-60. PubMed
40. Abbaszadeh A, Borhani F, Mohsenpour M. Factors affecting discipline (major) choice among newly admitted students of nursing in kerman university of medical sciences. *Iranian J Med Educa* 2012;11(6):600-8. [Full Text in Persian] Link
41. Borhani F, Alhani F, Mohammadi E, Abbaszadeh A. Professional ethical competence in nursing: the role of nursing instructors. *J Med Ethics Hist Med* 2010;3:3. PubMed